

Влада на Република Северна Македонија

ИЗЈАВА ЗА ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА
ЗА ПЕРИОД 2024 - 2028 ГОДИНА

Скопје, септември 2024 година

ИЗЈАВА ЗА ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА
ЗА ПЕРИОД 2024-2028 ГОДИНА

1. Оваа изјава за фискална политика за период 2024-2028 година Владата на Република Северна Македонија ја дава согласно член 12 од Законот за буџети („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.203/22 и 76/24) и истата ги содржи насоките за фискална стратегија за време на мандатот на Владата на Република Северна Македонија.

Фискалната политика во периодот 2024-2028 година ќе биде насочена кон следните цели:

- подобрување на макроекономската стабилност, поддршка на економската активност, забрзување на економскиот раст,
- постигнување на фискалните правила, преку постепена фискална консолидација и дисциплинирана буџетска потрошувачка,
- постигнување на високо ниво на капиталните расходи, преку реализација на инвестиции во инфраструктурни проекти,
- намалување на сива економија и поголема наплата на средства за државниот буџет и
- зајакнување на потенцијалот за раст на домашната економија.

2. Принципи на кои се базира Фискалната политика во период 2024-2028 година се:

- принцип на фискална одговорност подразбира Буџетот да се планира и извршува согласно со среднорочни фискални цели, базиран на реална проекција на макроекономските индикатори, преземени обврски и постојните законски обврски;
- принцип на економичност, ефикасност и ефективност подразбира Буџетот да обезбеди ефективно и ефикасно користење на јавните средства за постигнување на поставените стратешки цели;
- принцип на сеопфатност на буџетот подразбира дека сите приходи и други приливи и сите расходи и други одливи на сите буџетски корисници се внесуваат во Буџетот;
- принцип на универзалност подразбира дека сите приходи и други приливи се користат за намирување на сите расходи и други одливи на Буџетот;
- принцип на специфичност подразбира буџетските корисници да можат да преземаат обврски и да вршат плаќања само за целите и во износи утврдени со буџетот, согласно со буџетските класификации;
- принцип на готовинска основа подразбира буџетите или финансиските планови на буџетските корисници да се подготвуваат и извршуваат на готовинска основа и
- принцип на сигурно финансиско управување подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства.

3. Приоритетна цел на Владата за време на својот мандат ќе биде создавање на предуслови за нов циклус на економски раст, при што:

- растот на БДП почнувајќи од 2025 година се очекува да забрза и да се движи од 3% до 5% во 2028 година. Економскиот раст ќе се темели на реализацијата на висок износ на капитални инвестиции, зголемената финансиска поддршка на инвестициската активност на домашните производни компании, проширувањето на постоечките и привлекувањето на нови странски компании. Стратешките инвестиции во инфраструктурата и енергетиката, поддршката на иновативноста, конкурентноста и продуктивноста на компаниите, придружени со мерките за дигитализација и иновации во информатичката технологија ќе придонесат кон зголемување на вкупната продуктивност во економијата и создавање на услови за одржлив економски раст. При тоа една од главните претпоставки за остварување на забрзан раст е да не се случат непредвидени политички и економски нарушувања на глобално и регионално ниво.

- Главен двигател на растот ќе бидат бруто-инвестициите и капиталните расходи од Буџетот, особено инфраструктурата, имајќи предвид дека квалитетната инфраструктура овозможува деловните субјекти да бидат конкурентни и да се развиваат, ги привлекува и задржува странските инвестиции, и го подобрува квалитетот на животот на населението.

- Значителен раст се очекува и од приватните инвестиции како резултат на предвидената поддршка за јакнење на нивната конкурентност и продуктивност, проширување на постоечките и привлекување на нови странски компании во дејности со висока додадена вредност.

- Зголемената поддршка на компаниите за јакнење на конкурентноста, иновативноста и продуктивноста ќе го зајакне извозниот потенцијал на земјата што ќе придонесе кон подобрување на надворешната позиција на земјата и постепено намалување на трговскиот дефицит, со што придонесот на нето-извозот се очекува умерено да преминува во позитивната зона почнувајќи од 2027 година како резултат на посилниот раст на извозот од увозот. Оттаму, и дефицитот на тековната сметка се очекува да остане умерен и постепено да се намалува.

- На среден рок се очекува целосно стабилизирање на инфлацијата на ниво од околу 2% годишно, во услови стабилизирање на цените на основните прехранбени производи и на енергенсите на меѓународниот пазар.

- Намалување на стапката на невработеност до 7,5% и креирање на околу 55 илјади нови работни места. Преку подобро таргетирање на мерките за социјална помош и активација на невработените, преку активните мерки и програми за вработување, се очекува понатамошно подобрување на состојбите на пазарот на труд, со особен фокус на млади лица, жени и ранливи категории на население, за стекнување на вештини, доквалификации и преквалификации, како и поддршка на претприемништвото.

- Невработеноста ќе биде намалена и преку унапредување на бизнис-климата на ниво меѓу најдобрите во светот, што ќе даде директна поддршка на домашните фирми за нови инвестиции и отворање нови работни места и привлекување на нови странски директни инвестиции.

4. Јавните финансии и фискалната политика во периодот 2024-2028 година ќе бидат насочени кон:

- подобрување на макроекономска стабилност и поддршка на економската активност,
- дисциплинирана буџетска политика, постепенa фискална консолидација и намалување на нивото на буџетскиот дефицит во согласност со фискалните правила,
- подобрување на структурата и управувањето на јавните финансии, како и одржување на високо ниво на капитални расходи и
- постигнување на умерено ниво на вкупниот долг.

Јавните финансии и фискалната политика од ставот 1 од овој член ќе бидат спроведени преку:

4.1. Даночна политика

Даночната политика ќе биде во функција на економски раст и зголемување на благосостојбата на граѓаните.

Целта на даночната политика да обезбеди праведен, ефикасен, транспарентен и современ даночен систем кој ќе се темели на современи дигитални технологии и иновации во оданочувањето, во функција на постигнување на забрзан, инклузивен и одржлив економски раст.

Целта на даночната политика ќе биде постигната преку:

- Дигитализацијата на даночните процедури, како една од главните активности во процесот на даночна реформа, со цел да се искористат ресурсите на максимално ниво и даноците да се плаќаат со што е можно помалку вложен напор.
- Воведувањето на е-фактура е една од првите активности планирани за наредниот период спроведување на даночна контрола да се одвива на поефикасен начин, но и во исто време да се заштедат ресурси во даночната администрација и кај даночните обврзници.
- Одредени даночни ослободувања/позитивен даночен третман: за премиите за животна осигурување платени во корист на вработените (да се третираат како признати трошоци за компаниите), даночно ослободување од данокот на личен доход за нововработени млади лица до 29 години и даночни ослободувања за лица кои живееле во странство најмалку една година, а ќе се вратат да живеат во Македонија, според однапред утврдени услови. На ваков начин ќе се постигне поголема мотивација на вработените во економијата и ќе се подобри демографската слика на земјата.
- Одредени даночни поттикнувања или субвенции кои ќе се однесуваат на мајки на новороденчиња, како и поттикнувања кои ќе се однесуваат на изградба на приватни градинки.
- Прагот за задолжителна регистрација на ДДВ за поврзани лица би се зголемил од 2 на 3 милиони денари, но само за консолидираниот промет на сопственички поврзаните даночни обврзници за ДДВ. Со цел зголемена ликвидност во економијата, се планира

поедноставен и поефикасен начин на поврат на ДДВ за даночните обврзници кои ќе ги исполнат пропишаните услови.

Даночната политика ќе се базира на:

- намалување на сивата економија и поголема наплата на средствата во државниот буџет,
- зголемена дигитализација за да се намали сивата економија и да се воспостави ефикасен даночен систем, со цел секој праведно и на праведен начин да ги плаќа своите даночни обврски, како и
- задржување на ниските даночни стапки, а во исто време и поголем износ на средства за капитални инвестиции, даночни ослободувања, субвенции и стимулации на работењето на домашниот приватен сектор и граѓаните.

4.2. Буџетска политика

Буџетската политика ќе се базира на следните претпоставки:

- одржлива и дисциплинирана буџетска потрошувачка за зголемување на буџетската дисциплина и одговорност, при што пороекциите на буџетот на годишно ниво ќе бидат усогласени со утврдените стратешки приоритети и макроекономски параметри,
- намалување на несуштинските расходи и значајно подобрување на ефикасноста и целисходноста во трошењето на буџетските средства,
- поддршката, односно субвенционирањето на граѓаните и стопанството ќе се остварува преку јасно дефинирани критериуми за буџетска поддршка,
- буџетирање базирано на успешност и резултати за да се подобри ефикасноста и ефективноста на јавните расходи преку развој и континуирано следење на индикатори за мерење на успешност во реализација на политиките во буџетот,
- буџетирање базирано на принцип на реалност, односно буџетските приходи ќе се планираат во износи во кои може реално може да се оставарат, а расходите на ниво во кои ќе може да извршат.
- редизајнирање на структурата на буџетот и повисоките капитални инвестиции насочени кон реализација на инфраструктурни проекти, пред се за изградба на транспортна и комунална инфраструктура, инвестиции во енергетски капацитети, инвестиции во образовната, здравствената и останата јавна инфраструктура, како и
- стратешко планирање на големите инфраструктурни проекти.

Со цел регулирање на постапката на утврдување среднорочни приоритети и селекција на новите иницијативи во форма на проекти за јавни инвестиции, се предвидува сите проектни идеи да се изработуваат на стандардизиран начин, најпрво со подготовка на проектен концепт, а потоа и подетална физибилити студија која ќе биде основата за проценка и евалуација на проектот.

Министерството за финансии треба да врши независна оценка (евалуација) на проектите за јавни инвестиции со поголема вредност, што подразбира преглед на

физибилити студиите и давање на мислење од аспект на фискалното влијание, ризиците и одржливоста.

Владата ќе воведо филтри во фазите на идентификација и подготовка на проектите, што ќе придонесе за подобрување на зрелоста и спремноста на проектите и нивна успешна реализација.

На тој начин ќе се креира единствена листа на инфраструктурни проекти кои ќе бидат евалуирани и зрели за реализација, што ќе придонесе за нивното успешно спроведување. Овие практики ќе се применуваат и на локално ниво, од страна на општината и Советот на општината.

Во однос на следењето на проектите, ќе се воведо централизиран мониторинг заснован на ризик, кој вклучува надзор на високо ниво од страна на Министерството за финансии за повеќето проекти и повнимателна контрола на проектите со поголем ризик во реализацијата.

По обезбедувањето на финансирање на проектот, одговорноста за неговото спроведување припаѓа на имплементаторите на проектот. Овие субјекти не само што се одговорни за извршување на проектот, туку и за внимателно следење на неговиот финансиски и физички напредок во текот на фазата на имплементација.

Покрај континуираниот мониторинг, услов е овие субјекти да подготвуваат и доставуваат извештаи за напредокот до Министерството за финансии. Овие извештаи ќе служат како клучна документација за следење на развојот на проектот и се инструмент за одржување на транспарентноста и отчетноста.

Овој двоен надзор гарантира дека проектот останува на вистинскиот пат и се придржува до буџетските и временските очекувања. Внимателниот мониторинг и барањата за периодично известување и обезбедуваат на Владата информации за напредокот на финансираните проекти, промовирајќи ја транспарентноста, отчетноста и навременото интервенирање, доколку е потребно, за да се обезбеди успешна имплементација на проектот.

Министерството за финансии ќе ја зголеми транспарентноста преку подготовка на извештаи за напредокот на портфолиото на јавните инвестициски проекти, врз основа на податоците обезбедени од имплементаторите на проектите и ќе се информира Владата.

Исто така, Владата ќе даде посебни правила за фундаментално разгледување на проектите кои имаат отстапување од првичниот план за имплементација на проектот во поглед на зголемување на проектните трошоци над првично планираните и доцнење во реализацијата. На тој начин, проактивно ќе се делува на управувањето со ризиците на проектите со цел да се минимизира нивното фискално влијание.

Стратешкото и систематско планирање на големите инфраструктурни проекти ќе допринесе нивото на капиталните расходи да биде околу 5% од номиналниот БДП на годишно ниво.

Проекција на дефицитот на буџетот на општа власт за одделна фискална година е предвидено да се намалува постепено и да се постигне фискалното правило во 2027 година од 3% од номиналниот бруто домашен производ (БДП).

4.3. Политика на управување со јавен долг

Една од приоритетни цели на Владата утврдени во Програмата за работа 2024-2028, е зголемување на животниот стандард на граѓаните во Македонија преку обезбедување на одржливост на јавниот долг. Оттука, во периодот 2024-2028, среднорочната фискална политика и политика за управување со јавниот долг ќе бидат конципирани на начин да ја рефлектираат оваа определба на Владата.

Политиката на управување со јавен долг ќе биде насочена кон обезбедување на неопходните средства за финансирање на буџетскиот дефицит, за отплата на долговите што достасуваат како резултат на задолжувањата од претходните години и за проектно финансирање, без притоа да се предизвика неоправдано зголемување на долгот до ниво кое може да ја загрози стабилноста на економијата и економскиот раст на државата.

5. Оваа изјава се објавува на веб - страницата на Министерството за финансии и на Владата на Република Северна Македонија.

Бр. 41-9111/3
24 септември 2024 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија

проф. д-р Христијан Мицкоски

